

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI TYÖHÖN LIITTYVÄN SYÖPÄVAARAN TORJUNNASTA**Ehdotuksen pääasiallinen sisältö**

Valtioneuvoston asetuksella työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta uudistettaisiin saman niminen valtioneuvoston asetus ja kumottaisiin työministeriön päätös syöpäsairauden vaaraa aiheuttavista tekijöistä.

Asetuksen uudistamisen keskeisenä tavoitteena on vähentää työntekijöiden altistumista syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville tekijöille lisäämällä asetukseen sitovia raja-arvoja. Aiemmin asetuksessa on ollut sitovat raja-arvot vain kolmelle syöpäsairauden vaaraa aiheuttavalle tekijälle. Nyt näistä kahden raja-arvoja tarkistetaan ja lisäksi asetetaan sitovat raja-arvot yhteensä 22 uudelle syöpäsairauden vaaraa aiheuttavalle tekijälle. Lisäksi uusia työmenetelmiä tulee asetuksen soveltamisalan piiriin.

Toisena asetuksen keskeisenä tavoitteena on selkeyttää työhön liittyvän syöpävaaran torjuntaa koskevaa sääntelyä siten, että yhdistetään osittain työministeriön päätöksessä säädetty nyt ehdotettavaan asetukseen ja poistetaan asetuksesta ne säännökset, jotka liittyvät syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien rekisteristä annetussa laissa säädetyn niin sanotun ASA-rekisterin rekisterinpitoon.

Ehdotetulla asetuksella pantaisiin osaltaan täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivit 2017/2398/EU, 2019/130/EU ja 2019/983/EU, joilla muutetaan työntekijöiden suojelemisesta syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville tekijöille tai perimän muutoksia aiheuttaville aineille altistumiseen työssä liittyviltä vaaroilta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2004/37/EY.

Ehdotettu asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

1 Johdanto

Työperäisiin syöpiin arvioidaan kuolevan EU:n alueella noin 100 000 henkilöä vuodessa. Suomessa merkittävimpiä työssä esiintyviä syöpävaarallisia altisteita ovat mm. kvartsi, hitsaushuurut (kromi(VI)- ja nikkelyhdisteet) ja dieselpakokaasut. Ammattitautiksi hyväksytään vuosittain noin 150 syöpää. Näistä ylivoimaisesti suurimmassa osassa aiheuttajana on asbesti. Muun muassa puupölyn, kvartsin, hitsaushuurujen ja arseenin on todettu aiheuttaneen yksittäisiä ammattisyöpätapauksia. Työperäiset syövät ovat pääasiassa hengityselinten syöpiä.

Syöpää aiheuttavat eli karsinogeeniset aineet käsittävät kemiallisesti hyvin erilaisia yhdisteitä ja niillä on monia erilaisia vaikutustapoja. Syöpää aiheuttava aine lisää pahanlaatuisten kasvainten syntymisen todennäköisyyttä eli riskiä altistuneessa ihmisryhmässä. Syöpä kehittyy tavallisesti pitkän ajanjakson kuluessa. Karsinogeenille altistumisen alkamisen ja syöpäsairauden toteutumisen välinen aika on yleensä 10–40 vuotta.

Syöpäsairauden vaaraa aiheuttavilla tekijöillä tarkoitetaan paitsi työssä käytettyjä kemiallisia aineita tai aineryhmiä myös työmenetelmiä, joissa syntyy syöväälle altistavaa pölyä, huurua tai savua tai joissa voidaan altistua syöpävaaralliselle aineelle ihokosketuksen kautta. Syöpävaaraa aiheuttavia työmenetelmiä ovat esimerkiksi työ, johon liittyy altistuminen kovapuupölylle ja

työ, johon liittyy altistuminen dieselmoottorin pakokaasulle tai ihoaltistuminen käytetyille moottoriöljyille.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö

2.1.1 Työturvallisuuslaki

Työssä, jossa työntekijät altistuvat tai voivat altistua syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville tekijöille, sovelletaan työturvallisuuslakia (738/2002) ja sen nojalla annettuja alemmanasteisia säädöksiä. Työturvallisuuslaissa säädetään esimerkiksi työnantajan yleisestä huolehtimisvelvollisuudesta, työn vaarojen selvittämisestä ja arvioinnista, erityistä vaaraa aiheuttavasta työstä, työympäristön ja työn suunnittelusta, työntekijälle annettavasta opetuksesta ja ohjauksesta sekä henkilönsuojainten käytöstä.

Työnantajan yleiseen huolehtimisvelvollisuuteen kuuluu seuraavien periaatteiden noudattaminen: 1) vaara- ja haittatekijöiden syntymisen estäminen, 2) vaara- ja haittatekijöiden poistaminen tai, jos tämä ei ole mahdollista, niiden korvaaminen vähemmän vaarallisilla tai vähemmän haitallisilla, 3) yleisesti vaikuttavien työsuojelutoimenpiteiden toteuttaminen ennen yksilöllisiä ja 4) tekniikan ja muiden käytettävissä olevien keinojen kehittämisen huomioon ottaminen.

Ilman epäpuhtauksia koskevan työturvallisuuslain 37 §:n mukaan työpaikalla, jossa esiintyy ilman epäpuhtauksia, kuten pölyä, savua, kaasua tai höyryä työntekijää vahingoittavassa tai häiritsevässä määrin, on niiden leviäminen mahdollisuuksien mukaan estettävä eristämällä epäpuhtauden lähde tai sijoittamalla se suljettuun tilaan tai laitteeseen. Ilman epäpuhtaudet on riittävässä määrin koottava ja poistettava tarkoituksenmukaisen ilmanvaihdon avulla.

Työturvallisuuslain 38 §:n mukaan, jossa säädetään kemiallisista tekijöistä ja työssä käytettävistä vaarallisista aineista, työntekijän altistuminen kemiallisille tekijöille on rajoitettava niin vähäiseksi, ettei näistä tekijöistä aiheudu haittaa tai vaaraa työntekijän turvallisuudelle tai terveydelle taikka lisääntymisterveydelle. Käsiteltäessä, säilytettäessä tai siirrettäessä vaaraa aiheuttavia aineita on noudatettava erityistä varovaisuutta. Työntekijöille on annettava vaarallisista aineista työnteon kannalta tarpeelliset tiedot. Työturvallisuuslain 38 § sisältää myös valtuutuksen tarkempien säännösten antamiseen valtioneuvoston asetuksella.

2.1.2 Laki syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien rekisteristä

Laissa syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien rekisteristä (717/2001) säädetään työnantajakohtaisesta luettelosta ja valtakunnallisesta rekisteristä, joita pidetään syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien seurantaa, sairauden ennaltaehkäisyä sekä tutkimusta varten. Työnantajan on lain 2 §:n mukaan pidettävä luetteloa syöpäsairauden vaaraa aiheuttavista tekijöistä ja niistä työntekijöistä, jotka altistuvat merkittävässä määrin näille tekijöille. Työnantajan luetteloimat tiedot kootaan myös valtakunnalliseen niin sanottuun ASA-rekisteriin. Lain 4 §:ssä säädetään tietojen luovuttamisesta, 5 §:ssä tietojen säilytysajasta, 6 §:ssä valvonnasta ja 7 §:ssä rangaistuksista. Lakia ollaan uudistamassa ja uuden lain on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2020 aikana.

2.1.3 Valtioneuvoston asetus kemiallisista tekijöistä työssä

Aiemmin voimassa olleen työturvallisuuslain (299/1958) 47 §:n nojalla on annettu valtioneuvoston asetus kemiallisista tekijöistä työssä (715/2001). Tämä asetus sisältää työturvallisuusla-

kia yksityiskohtaisempia säännöksiä, joilla työntekijöitä suojellaan työssä esiintyvien kemiallisten tekijöiden aiheuttamilta vaaroilta ja haitoilta. Asetuksessa säädetään muun muassa vaarojen tunnistamisesta sekä riskien arvioinnista (4 ja 6 §), ajantasaisten käyttöturvallisuustiedotteiden ja työpaikalla käytettävien kemikaalien luetteloiden pitämisestä työpaikalla (5 §), työpaikalla tehtävistä mittauksista (7 ja 20 §) sekä erityisistä ennaltaehkäisevistä suojelutoimenpiteistä (9 §). Asetuksessa säädetään myös riskien vähentämisen yleisistä periaatteista (8 §), kemiallisten tekijöiden fysikaalisten ominaisuuksien aiheuttamista vaaroista (10 §) ja onnettomuuksista sekä vaara- ja hätätilanteista (11 §). Lisäksi asetuksessa säädetään ilman epäpuhtauksien sitovista raja-arvoista (12 §), haitalliseksi tunnetuista pitoisuuksista (13 §), biologisten näytteiden sitovista raja-arvoista (14 §) ja biologisten näytteiden viiteraja-arvoista. Vielä asetuksessa säädetään työntekijöille annettavasta opetuksesta ja ohjauksesta (16 §), yhteistoiminnasta (17 §), kemiallisten tekijöiden tuotantoon, valmistukseen ja käyttöön liittyvistä kielloista (18 §) sekä terveydentilan seurannasta (19 §).

2.1.4 Valtioneuvoston asetus työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta

Työhön liittyvästä syöpävaaran torjunnasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (716/2000) säädetään syöpävaaran torjunnasta aiemmin voimassa olleiden työturvallisuuslain (299/1958) 47 §:n valtuutussäännöksen ja syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien rekisteristä annetun lain (1038/1993) 2 §:n valtuutussäännöksen mukaisesti. Tämä asetus sisältää sekä työturvallisuuslakia että kemiallisista tekijöistä työssä annettua valtioneuvoston asetusta yksityiskohtaisempia säännöksiä, joilla työntekijöitä suojellaan niiden kemiallisten tekijöiden aiheuttamilta vaaroilta ja haitoilta, jotka aiheutuvat altistumisesta syöpävaarallisille aineille ja menetelmille työssä.

Keskeisin sääntelykokonaisuus, josta työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ovat torjuntakeinot, joilla työntekijöitä suojellaan syöpävaarallisille tekijöille altistumiselta. Työnantajan vastuulla on tunnistaa ne työympäristössä esiintyvät tekijät, jotka aiheuttavat tai saattavat aiheuttaa altistumista syöpävaarallisille tekijöille ja arvioida niiden merkitys työntekijän terveydelle ja turvallisuudelle (4 §). Työnantajan on työntekijän suojelemiseksi vähennettävä syöpäsairauden vaaraa aiheuttavan tekijän käyttöä työpaikalla korvaamalla se tekijällä, joka ei ole vaarallinen tai on vähemmän vaarallinen (5 §), estettävä altistuminen tai vähennettävä sitä (6 §) ja käytettävä erilaisia torjuntakeinoja työntekijöiden suojelemiseksi altistumiselta syöpävaarallisille aineille (7 §). Työntekijöitä suojellaan myös antamalla heille tarvittaessa asianmukainen suojavaatetus sekä huolehtimalla työn edellyttämästä hygieniasta (12 §), antamalla heille työn edellyttämää riittävä ja hyvää opetusta sekä tiedottamalla heitä heidän turvallisuuteensa ja terveyteensä vaikuttavista tekijöistä (13 ja 14 §). Asetuksessa säädetään myös siitä, miten toimia odottamattomissa ja ennakoitavissa olevissa altistustilanteissa (9–11 §). Vielä asetuksessa säädetään siitä, miten työntekijöiden altistumista syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville tekijöille seurataan (15 §) ja miten heidän terveydentilaansa seurataan terveystarkastuksin (16 §). Lisäksi asetuksessa on säädetty syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien luetteloon ja rekisteriin merkitsemisen kriteereistä (17–18 §). Asetuksen liitteessä on asetettu sitovia raja-arvoja syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville tekijöille.

2.1.5 Työministeriön päätös syöpäsairauden vaaraa aiheuttavista tekijöistä

Syöpäsairauden vaaraa aiheuttavista tekijöistä annetun työministeriön päätöksen (838/1993) 1 §:n mukaan työnantajan on luetteloitava työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n mukaisesti päätöksen liitteessä mainituille työmenetelmille ja aineille altistuvat työntekijät. Päätöksen liitteen kohdassa A luetellaan ne työmenetelmät ja kohdassa B ne aineet, jotka aiheuttavat syöpäsairauden vaaraa.

2.1.6 Sosiaali- ja terveysministeriön asetus haitallisiksi tunnetuista pitoisuuksista

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa haitallisiksi tunnetuista pitoisuuksista (538/2018) säädetään työpaikan ilman haitallisiksi tunnetuista pitoisuuksista (HTP-arvot) ja työntekijöiden biologisten altistumisindikaattorien ohjeraja-arvoista. Ohjeraja-arvot eivät ole sitovia mutta käytännössä näitä arvoja on noudatettu työpaikoilla.

HTP-arvot ovat työpaikan ilman epäpuhtauksille asetettuja arvoja, jotka työnantajan on otettava huomioon työpaikan ilman puhtautta, työntekijöiden altistumista ja mittaustulosten merkitystä arvioidessaan. Biologisten altistusindikaattorien ohjeraja-arvon määrittelyssä käytetään aineen epäpuhtauden tai sen aineenvaihduntatuotteen pitoisuutta työntekijän virtsassa, veressä tai uloshengitysilmassa tai elimistön vastetta altistumiselle.

2.2 Kansainvälinen kehitys

Työntekijöiden suojelemisesta vaaroilta, jotka aiheutuvat altistumisesta syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville tekijöille työssä, on annettu neuvoston direktiivi 90/394/ETY (jäljempänä *direktiivi 90/394/ETY*), joka on kuudes niin sanotun työsuojelun puitedirektiivin 89/391/ETY 16 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu erityisdirektiivi. Direktiiviä 90/394/ETY on muutettu useita kertoja ja muutokset ovat olleet huomattavia, mistä johtuen sääntelyn selkeyttämiseksi ja järjehtämiseksi Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat 29 päivänä huhtikuuta 2004 direktiivin työntekijöiden suojelemisesta työhön liittyviltä vaaroilta, jotka aiheutuvat altistumisesta syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville tekijöille tai perimän muutoksia aiheuttaville aineille (2004/37/EY) (jäljempänä *direktiivi 2004/37/EY*). Tällä direktiivillä samalla kumottiin direktiivi 90/394/ETY.

Direktiivin 2004/37/EY säätämällä haluttiin varmistaa se, että työntekijöiden suojeleminen yhteisössä olisi tasoltaan yhtenäinen ja että suojeleminen taso määriteltäisiin yksityiskohtaisten vaatimusten sijasta yleisillä periaatteilla, joiden puitteissa jäsenvaltiot voisivat soveltaa direktiivin vähimmäisvaatimuksia. Direktiivin 2004/37/EY johdanto-osan kappaleissa 14 ja 15 on korostettu ennalta varautumisen periaatetta ja ehkäiseviä toimenpiteitä työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi syöpäsairauden vaaraa aiheuttavilta tekijöiltä ja perimän muutoksia aiheuttavilta aineilta.

Direktiivi 2004/37/EY on jaettu kolmeen jaksoon. Jakso I sisältää yleiset säännökset, jakso II työnantajan velvollisuudet ja jakso III erinäiset säännökset.

Yleisissä säännöksissä syöpäsairauden vaaraa aiheuttavien aineiden määrittelmä on nykyisin kytketty aineiden ja seosten luokituksesta, merkinnöistä ja pakkaamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 1272/2008/EY (jäljempänä *CLP-asetus*) mukaisesti vaarakategorioihin. CLP-asetus perustuu Yhdistyneiden Kansakuntien maailmanlaajuisesti yhdenmukaistettuun kemikaalien luokitus- ja merkintäjärjestelmään (GHS). CLP-asetuksen liitteessä I säädettyjen luokituskriteerien täyttyessä aineen tai seoksen vaarat tunnistetaan antamalla niille tietty vaaraluokka ja -kategoria.

Työnantajan velvollisuuksia koskevassa II jaksossa säädetään syöpää aiheuttavan aineen tai perimän muutoksia aiheuttavan aineen käytön vähentämisestä ja korvaamisesta (artikla 4) ja työntekijöiden terveydelle tai turvallisuudelle vaaraa aiheuttavan altistumisen ehkäisystä ja torjunnasta (artikla 5). Jaksossa II säädetään myös työnantajan velvollisuudesta antaa tietoa toimivaltaiselle viranomaiselle (artikla 6), toimenpiteistä, joihin työnantajan on ryhdyttävä ennakoimattomissa ja ennakoitavissa olevissa altistustilanteissa (artiklat 7–9). Työnantajan on lisäksi huolehdittava työntekijöiden suojelesta muun muassa antamalla heidän käyttöönsä asianmukaiset suojavaatteet ja järjestämällä heidän käyttöönsä asianmukaiset pesutilat (artikla 10). Työnantajan on myös informoitava työntekijöitä muun muassa mahdollisista terveysvaaroista ja toimenpiteistä altistumisen ehkäisemiseksi sekä työntekijöistä pidettävistä luetteloista (artiklat 11–12).

Lisäksi direktiivi 2004/37/EY sisältää liitteet I–V. Liitteessä I on luettelo syöpävaarallisista tekijöistä eli aineista, valmisteista ja prosesseista. Liite II sisältää käytännön suosituksia työntekijöiden terveystarkastuksia varten ja liite III raja-arvot ja muut niihin suoranaisesti liittyvät säännökset. Liitteessä IV on tietoa kumotusta direktiivistä ja määräajoista saattaa direktiivi kansallisesti voimaan ja liitteessä V on direktiivin 90/394/ETY ja direktiivin 2004/37/EY vastaavuustaulukko.

Direktiiviä 2004/37/EY on muutettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveillä 2017/2398/EU, 2019/130/EU ja 2019/983/EU. Näiden direktiivipäivitysten tavoitteena on ollut parantaa työntekijöiden terveyttä vähentämällä altistumista syöpävaarallisille kemiallisille tekijöille asettamalla näille tekijöille sitovia raja-arvoja direktiivin liitteessä III. Muutoksilla on pyritty parantamaan tilannetta, jossa monissa jäsenmaissa ei ole ollut raja-arvoja kaikille keskeisimmille syöpävaarallisille tekijöille ja muidenkin maiden osalta kansalliset raja-arvot ovat vaihdelleet huomattavasti, minkä johdosta työntekijöiden suojelun taso samoin kuin yrityksiin kohdistuvat velvoitteet ovat eronneet EU-maiden välillä. EU:n tasoisten minimiraja-arvojen avulla pyritään takaamaan työntekijöille EU:n alueella sama korkea suojelun taso sekä selkeämät ja tasapuolisemmat toimintaedellytykset talouden toimijoille.

Direktiivi 2004/37/EY on pantu Suomessa täytäntöön valtioneuvoston asetuksella työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta, joka nyt ehdotetaan korvattavaksi.

3 Asetusehdotuksen vaikutukset

Asetuksen merkittävimmät vaikutukset tulevat uusien sitovien raja-arvojen asettamisesta syöpävaarallisille tekijöille. Aiemmin asetuksessa on annettu sitovat raja-arvot ainoastaan kovuupuupölyille, vinyylikloridille sekä bentseenille. Nyt näistä kovapuupölyjen ja vinyylikloridimonomeerin arvoja tarkistetaan ja lisäksi 22 uudelle syöpävaaralliselle tekijälle asetetaan sitovat raja-arvot.

Nyt asetettavat uudet sitovat raja-arvot perustuvat EU-direktiivien vastaaviin raja-arvoihin. Raja-arvojen tavoitteena on vähentää työperäistä altistumista syöpävaarallisille tekijöille ja tätä kautta vähentää työperäisiä syöpiä. Työntekijöiden terveyden edistämisen lisäksi hyötyä saadaan yhteiskunnan terveydenhuoltokustannusten laskuna. EU:n direktiivin mukaiset EU-tason yhtenäiset raja-arvot myös vähentävät yritysten välisen kilpailun vääristymiä EU:ssa. Toisaalta erityisesti yrityksille aiheutuu uusien raja-arvojen edellyttämien riskinhallintakeinojen käyttöönotosta taloudellisia kustannuksia sekä hallinnollista taakkaa.

Asetuksessa asetetaan sitovat raja-arvot asbestia lukuun ottamatta kaikkein keskeisimmiksi työperäistä syöpää ja ammattisyöpiä aiheuttaviksi altisteiksi identifioituille tekijöille. Asbestityön turvallisuudesta ja asbestipurkutyöstä säädetään toisaalla. Asetuksen mukaisten raja-arvojen asettamisen myötä työntekijöiden altistuminen ja samalla syöpäriski pienenee yritysten ottaessa käyttöön riskinhallintakeinoja saavuttaakseen sitovien raja-arvojen mukaiset altistumistasot.

Lähes kaikille nyt asetukseen lisättävistä syöpävaarallisten tekijöiden raja-arvoista on jo ennestään Suomessa olemassa yhtä tiukat kansalliset HTP (haitalliseksi tunnettu pitoisuus) -arvot, jotka työnantajan on tullut huomioida työn vaarojen selvittämisessä ja arvioinnissa sekä työympäristön suunnittelussa työpaikan ilman puhtautta ja työntekijöiden altistumista arvioidessaan. Sitovien arvojen HTP-arvoja velvoittavampi luonne huomioiden yritysten on kuitenkin joillakin sektoreilla parannettava riskinhallintaa, jotta nyt asetettavat sitovat arvot eivät pääse ylittymään. Merkittävimpiä muutoksia työntekijöiden altistumisessa voitaneen odottaa kvartsipölyn ja puupölyn osalta. On kuitenkin vaikea arvioida, kuinka monta syöpätapausta nyt asetettavien sitovien arvojen avulla voidaan välttää.

Raja-arvojen lisäksi vaikutuksia aiheutuu uusien työmenetelmien tulosta asetuksen soveltamisalan piiriin. Asetuksen liitteeseen I tulisi lisättäväksi useita syöpäsairauden vaaraa aiheuttavia työmenetelmiä. Näistä merkittävä on lisäksi, jolla kiteiselle piidioksidipölylle (kvartsipöly)

altistava työ tulee asetuksen soveltamisalan piiriin. Kvartsipölyyn tulee tämän seurauksen soveltaa kaikkia asetuksen velvoitteita. Lisäksi kyseisen lisäyksen johdosta kvartsipölyyn tulee jatkossa soveltaa myös lakia syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien luettelosta ja rekisteristä. Kiteiselle piidioksidille altistuu arviolta noin 48 000 työntekijää Suomessa. Työntäjän on ilmoitettava jatkossa merkittävästi kvartsipölylle altistuneet työntekijät ASA-rekisteriin. Samoin vastaavat velvoitteet tulevat jatkossa koskemaan myös formaldehydiä sekä työtä, jossa altistutaan dieselmoottorien pakokaasuille. Myös puupölyn osalta tilanne muuttuu siten, että tammen ja pyökin pölyn sijaan asetuksen ja ASA-rekisteröintivelvoitteen velvoitteiden piiriin tulee kaikki kovapuupöly eli lehtipuiden pöly katetaan näin ollen jatkossa myös koivupuun työstössä syntyvän pölyn. Tammen ja pyökin pölylle altistuu ASA-rekisterin mukaan vuosittain noin 800 henkilöä. Koivupuun pölylle arvioidaan altistuvan noin 10 000 työntekijää metsäteollisuussektorilla ja merkittävä määrä työntekijöitä myös rakennusteollisuudessa.

Kokonaisuudessaan yritysten voidaan katsoa kohtuullisin toimenpitein pystyvän sopeuttamaan riskinhallintansa asetuksen sitoviin raja-arvoihin. Joillakin aloilla tarvitaan mukautuksia yritysten toimintaan muun muassa uusien riskinhallintakeinojen käyttöönoton kautta. Lisäksi uuden lainsäädännön noudattamisesta aiheutuu kustannuksia ja hallinnollista rasitetta esimerkiksi laajenevien ASA-rekisteröintivelvoitteiden osalta. Uudet sitovat raja-arvot vaikuttaisivat todennäköisesti eniten rakennus- ja puunjalostusteollisuuteen, kaivosteollisuuteen sekä teknologiateollisuuteen, kuten metallinjalostajat, valimot ja konepajat.

Merkittävimpiä taloudellisia vaikutuksia aiheutuu kovapuupölyn olemassa olevan sitovan raja-arvon tiukentumisesta sekä siitä, että jatkossa myös koivun pöly tulee asetuksen soveltamisalan piiriin. Puupölyyn kohdistuvien muutosten sopeuttamistarpeet kohdistuvat metsäteollisuuteen ja rakennusteollisuuteen. Suomalaisissa yrityksissä puupölypitoisuudet ovat pääosin asetuksen sitovien arvojen mukaiset, mutta joissakin tuotantolaitoksissa arvot tulevat edellyttämään investointeja pölynhallintaan. On kuitenkin huomioitava, että Suomessa on jo nykyisin nyt asetettavaa sitovaa raja-arvoa tiukempi kansallinen HTP-arvo (2 mg/m³ vanhoille laitoksille ja 1 mg/m³ uusille laitoksille), johon yritysten olisi pitänyt jo tähän mennessä toimintansa sopeuttaa. Puupölyyn liittyvien vaikutusten lisäksi metsäteollisuuden alalle tulee vaikutuksia myös saha-, puu-, paperi- ja kartonkituotteiden valmistuksessa käytettävälle formaldehydille tulevan sitovan raja-arvon myötä, joskin myös tässä tapauksessa formaldehydillä on jo entuudestaan nyt asetettavaa sitovaa arvoa vastaava HTP-arvo.

Rakennusteollisuudessa sekä metalliteollisuudessa toimintaa tulee sopeuttaa myös kvartsipölyn sitovaan raja-arvoon sekä metallien sitoviin raja-arvoihin, joskin näidenkin osalta nykyiset HTP-arvot ovat vähintään yhtä tiukkoja kuin nyt asetettavat sitovat raja-arvot. Kvartsin osalta raja-arvo aiheuttaa sopeuttamistarpeita erityisesti kaivosteollisuudessa. Kvartsi on myös teollisuudelle tärkeä raaka-aine. Esimerkiksi valimoissa kiteistä piidioksidia käytetään muoteissa täyteaineena. Kromin osalta määrällisesti suurin käyttötarkoituksiryhmä on pintakäsittely; kromipinnoitusta käytetään korvaamaan ruostumattomasta teräksestä tehtyjä tuotteita. Kuusiarvoiselle kromille altistutaan erityisesti ruostumattoman teräksen hitsauksessa ja plasmaleikkauksessa. Hitsaukselle ja plasmaleikkaukselle on kuitenkin asetuksessa siirtymäaika 17.1.2025 saakka, mikä helpottaa tämän toimialan sopeutumista raja-arvoihin. Kromin lisäksi raja-arvot asetetaan myös useammalle muulle syöpävaaralliselle metallille (beryllium, kadmium) ja arseenille. Metallituotannossa eri metalleille asetettaviin sitoviin raja-arvoihin pääseminen edellyttää useissa tehtävissä moottoroitujen hengityssuojainten käyttöä, mutta toisaalta suojaimet ovat jo entuudestaan käytössä.

Suomessa ei ole dieselpakokaasuille aiemmin ollut lainsäädännössä raja-arvoa. Asetettavan raja-arvon ei selvitysten perusteella pitäisi aiheuttaa merkittäviä sopeuttamistarpeita muualla kuin kaivoksissa ja tunnelityömailla. Myös näillä aloilla pitoisuuksia voidaan vähentää monilla keinoilla, kuten dieselpakokaasujen jälkikäsittelyllä (esim. hiukkassuodattimet), ilmanvaihdon tehostamisella, tehokkailla suodattimilla ja ilmapuotojen estämisellä työkoneiden ja ajoneuvo-

jen hytteihin sekä dieselpakokaasujen säännöllisellä huollolla. Dieselpakokaasujen raja-arvoa sovelletaan 21.2.2023 alkaen, maanalaisen kaivostoiminnan ja tunnelirakentamisen osalta vasta 21.2.2026. Näin ollen yrityksillä on aikaa sopeuttaa toimintaansa raja-arvoihin.

Yritysten kilpailukykyyn kohdistuvien vaikutusten osalta on huomioitava, että nyt asetettavat raja-arvot perustuvat EU-direktiiveihin ja samat raja-arvot tulevat siis koskemaan myös muita EU-maita. Näin ollen, vaikka yrityksille voi tulla kustannuksia toiminnan sopeuttamisesta esitettyihin arvoihin, voidaan Suomen muihin maihin nähden jo nykyisellään tiukat kansalliset HTP-arvot huomioiden kokonaisuudessaan katsoa, että on Suomen edun mukaista, että EU-tasoisilla raja-arvoilla yhdenmukaistetaan yrityksiin kohdistuvia vaatimuksia.

Voimassa oleva valtioneuvoston asetus työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta sisältää ASA-rekisteriä koskevia säännöksiä. Nämä säännökset siirrettäisiin ASA-lakiin. Syöpäsairauden vaaraa aiheuttavista tekijöistä annettuun työministeriön päätökseen sisältyvät syöpävaaralliset työmenetelmät puolestaan sisällytettäisiin nyt ehdotettavaan valtioneuvoston asetukseen ja työministeriön päätös ehdotetaan kumottavaksi. Nämä lainsäädäntömuutokset selkeyttäisivät lainsäädäntöä ja vähentäisivät työnantajien hallinnollista taakkaa.

Säädös tulee lisäämään asiantuntijapalvelujen tarvetta, kun työnantajien on ilmapitoisuusmittauksin varmistettava työntekijöiden altistumisen pysyvän raja-arvojen puitteissa. Näistä asiantuntijapalveluista tulee työntäjille kustannuksia. Säädöksen toimeenpanon valvonta edellyttää työsuojeluviranomaiselta vähäistä täydennyskoulutusta sekä valvontatoiminnan suuntaamista ja kohdentamista. Kun aineiden aiemmat HTP-arvot käytännössä korvautuvat sitovilla arvoilla, valvontakäytäntö voi tiukentua, joten sitovien raja-arvojen määrän kasvaessa velvoittavien päästösten määrän voidaan olettaa lisääntyvän.

4 Ehdotuksen valmistelu

Ehdotus on valmisteltu työturvallisuussäännöksiä valmistelevan neuvottelukunnan asettamassa HTP-jaostossa, jonka tehtäviin kuuluu muun muassa tukea sosiaali- ja terveysministeriötä kansallisen ja EU-tason lainvalmistelussa työperäisen kemikaalialtistumisen osalta. Jaostossa ovat olleet edustettuina Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ry, Teollisuusliitto ry, Kemianteollisuus ry, Työterveyslaitos, aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueet ja sosiaali- ja terveysministeriö. Lisäksi valmistelussa on kuultu Metsäteollisuus ry:tä. Jaoston valmistelema esitys on hyväksytty työturvallisuussäännöksiä valmistelevalle neuvottelukunnassa, jossa ovat edustettuina keskeiset työmarkkinajärjestöt ja muut keskeiset tahot.

5 Valtuutussäännökset

Valtioneuvoston asetus työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta annettaisiin työturvallisuuslain 10 §:n 4 momentin, 14 §:n 2 momentin ja 38 §:n 3 momentin nojalla.

6 Yksityiskohtaiset perustelut

Yleistä. Asetusehdotuksen pykälät vastaavat pitkälti voimassa olevaa sääntelyä. Ehdotuksessa on poistettu joitakin voimassa olevan asetuksen säännöksiä, joista säädettäisiin jatkossa ASA-laissa. Merkittävimmät muutokset sisältyvät ehdotettavan asetuksen liitteisiin, joihin lisätään muutosdirektiiveistä tulevat sitovat raja-arvot 22 uudelle syöpäsairauden vaara aiheuttavalle tekijälle samoin kuin direktiiveistä tulevat uudet työmenetelmät.

1 §. Soveltamisala. Pykälässä määriteltäisiin asetuksen soveltamisala. Koska asetus annettaisiin työturvallisuuslain nojalla, määräytyisi asetuksen soveltamisala työturvallisuuslain mukaisesti työsopimuksen tai muun työturvallisuuslain soveltamisalaan kuuluvaan työntekotilanteen mukaisesti. Asetus koskisi sellaista työtä, jossa kyse on altistumisesta tai mahdollisesta altistu-

misesta syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville tekijöille tai perimää vaurioittaville aineille. Asbestista säädetään erikseen lailla eräistä asbestipurkutyötä koskevista vaatimuksista sekä valtioneuvoston asetuksella asbestityön turvallisuudesta.

2 §. Määritelmät. Pykälässä määriteltäisiin asetuksessa käytetyt käsitteet, joita ovat syöpäsairauden vaaraa aiheuttava tekijä, perimää vaurioittava aine ja raja-arvo. Syöpäsairauden vaaraa aiheuttavan tekijän ja perimää vaurioittavan aineen määrittelyssä hyödynnettäisiin EU:n CLP-asetusta. CLP-asetuksen liitteessä I on säädetty luokituskriteerit, joiden perusteella jokin aine tai seos voidaan luokitella syöpää aiheuttavaksi aineeksi tai sukusolujen perimää vaurioittavaksi aineeksi. Käytännössä kaikki perimää vaurioittavat aineet tulee lähtökohtaisesti katsoa myös syöpäsairauden vaaraa aiheuttaviksi. Valtioneuvoston asetuksen soveltamisala koskee aineita, joille on annettu EU-tasolla yhdenmukaistettu luokitus sekä myös aineita, jotka valmistaja tai maahantuoja on luokitellut CLP-asetuksen mukaisesti ja joista on ilmoitettu Euroopan kemikaalivirastolle (ECHA). Asetus koskee vain kategoriaan 1A tai kategoriaan 1B luokiteltuja syöpää aiheuttavia tai perimää vaurioittavia aineita, ei kategorian 2 aineita.

Syöpäsairauden vaaraa aiheuttaviin tekijöihin sisältyy myös erilaisia työmenetelmiä, jotka altistavat syöväälle. Koska CLP-asetus koskee vain kemiallisia aineita ja seoksia, on tarpeen, että työmenetelmistä ja sellaisista syöpäsairauden vaaraa tai perimän muutoksia aiheuttavista tekijöistä, joita CLP-asetus ei koske, säädetään erikseen. Näistä tekijöistä säädettäisiin ehdotettavan asetuksen liitteessä, johon pykälässä viitattaisiin.

Tekijöiden syöpää aiheuttavista vaikutuksista on oltava aina vahva tieteellinen näyttö, joka perustuu käytettävissä oleviin päteviin tieteellisiin lähteisiin kuten ECHA:n riskinarviointikomitean (RAC) ja Kansainvälisen syövätutkimuslaitoksen (IARC) selvityksiin.

Raja-arvolla tarkoitettaisiin ehdotettavassa asetuksessa syöpäsairauden vaaraa aiheuttavan aineen aikapainotetun keskiarvon pitoisuusrajaa työntekijän hengitysilmassa. Keskiarvo laskettaisiin suhteessa kahdeksan tunnin viiteaikaan tai 15 minuutin viiteaikaan.

3 §. Vaarojen tunnistaminen ja riskien arviointi. Työnantajan yleiseen huolehtimisvelvollisuuteen kuuluu sen ymmärtäminen ja arvioiminen, minkälaisessa ympäristössä hän teettää työtä. Tämän velvoitteen täyttämiseksi työnantajan on selvitettävä järjestelmällisesti, käytetäänkö, esiintyykö tai syntyykö työpaikalla sellaisia syöpävaarallisia tekijöitä tai perimälle vaarallisia aineita, joista voi olla haittaa tai vaaraa työntekijöiden terveydelle tai turvallisuudelle.

Haitta- ja vaaratekijöiden poistaminen ei aina ole mahdollista. Työnantaja pitäisi tällöin 1 momentin mukaan arvioida näiden tekijöiden merkitys työntekijöiden terveydelle ja turvallisuudelle. Kun kyse on syöpäsairauden vaaraa aiheuttavan tekijän tai perimää vaurioittavan aineen haitallisuuden arvioinnista, kyseeseen tulee lähinnä sen arviointi, voiko näistä tekijöistä aiheutua haittaa tai vaaraa työntekijän turvallisuudelle tai terveydelle. Tarvittaessa on käytettävä terveydenhuollon asiantuntijoita.

Riskien arvioinnissa tulisi ottaa huomioon 2 momentin mukaan kaikki altistustiet, työntekijöiden altistumisen luonne sekä altistumisen määrä ja kesto. Altistumisteillä tarkoitetaan sitä, mitä kautta altistutaan, hengitysteitse, ihon kautta tai ruoansulatuskanavan kautta. Altistumisen luonteella puolestaan tarkoitetaan altistumistilannetta, joka pitää sisällään kaikki altistumisen suuruuteen vaikuttavat tekijät. Altistuminen voi vaihdella työpäivän aikana työtehtävistä riippuen tai eri työpäivien välillä ja se voi vaihdella eri työntekijöillä, vaikka he tekevät samaa työtä johtuen esimerkiksi eroista työtavoissa. Vaihtelu voi myös johtua vaihtelevista päästömääristä, vuodenaikojen ja sääolosuhteiden vaihtelusta, työntekijän etäisyyden vaihtelusta päästölähteeseen tai ilmanvaihdon vaihtelusta.

Riskien arviointi tulisi pitää 3 momentin mukaan ajan tasalla ja se pitäisi uudistaa olosuhteiden olennaisesti muuttuessa. Lisäksi työnantajan tulisi 4 momentin mukaan säilyttää voimassa oleva riskien arviointi, vastaavat aikaisemmat arviot ja niiden perusteena olevat tiedot sekä pyynnöstä annettava ne työsuojeluviranomaiselle. Työnantajan on lopettaessa toimintansa toimitettava edellä tarkoitettut arvioinnit ja tiedot asianomaiselle työsuojeluviranomaiselle.

4 §. Riskielle erityisen alttiit työntekijät. Pykälässä kiellettäisiin syöpävaaralliselle tekijälle erityisen alttiin työntekijän käyttäminen työhön, jossa altistutaan syöpävaaralliselle tekijälle.

Sopivuuden arviointi perustuu altistelähtöiseen työterveyshuollon tekemään terveystarkastukseen.

5 §. Käytön korvaaminen. Pykälässä säädettäisiin työnantajan velvollisuudesta vähentää syöpäsairauden vaara aiheuttavan tekijän tai perimälle vaarallisen aineen käyttöä työpaikalla. Vähentäminen tulisi toteuttaa ensisijaisesti korvaamalla aine, seos tai työmenetelmä vaarattomalla tai vähemmän vaarallisella, jos korvaaminen on teknisesti ja kohtuudella toteutettavissa. Tämä säännös ohjaa työnantajaa valitsemaan työpaikalla käytettäväksi sellaisia aineita, seoksia tai työmenetelmiä, jotka eivät ole vaarallisia tai ovat mahdollisimman vähän vaarallisia. Näin pysytään kaikkein tehokkaimmin välttämään työtekijöiden altistuminen syöpää ja perimän vaurioita aiheuttaville aineille.

6 §. Altistumisen estäminen ja vähentäminen. Pykälässä säädettäisiin toimenpiteistä, joihin työnantajan on ryhdyttävä, mikäli riskin arvioinnin perusteella on olemassa vaara, että työntekijä altistuu syöpäsairauden vaaraa aiheuttavalle tekijälle tai perimän muutoksia aiheuttavalle aineelle. 1 momentin mukaan, jos syöpäsairauden vaaraa aiheuttava tekijä tai perimän muutoksia aiheuttava aine ei ole teknisesti tai kohtuudella korvattavissa vaarattomalla tai vähemmän vaarallisella, tulisi syöpäsairauden vaaraa aiheuttavia tekijöitä käsitellä 2 momentin mukaisesti suljetussa järjestelmässä niin pitkälle kuin se on teknisesti mahdollista. Jos suljetun järjestelmän käyttö ei ole mahdollista, tulisi työntekijöiden altistumisen taso vähentää 3 momentin mukaan niin alhaiseksi kuin se on teknisesti mahdollista. Pykälässä säädettäisiin myös Kansainvälisen työjärjestön ILO:n sopimukseen nro 136 (suojelu bentseenimyrkytysvaaroilta) perustuvasta yksityiskohtaisesta velvoitteesta koskien suljetun laitteiston tai yhtä turvallisen menetelmän käyttöä käsiteltäessä bentseeniä.

7 §. Altistumisen raja-arvot. 1 momentissa säädettäisiin sitovista raja-arvoista. Sitovilla raja-arvoilla määritellään ne vähimmäistasot, joiden alapuolella työntekijöiden altistuminen tulee pysyä. Sitovat raja-arvot määriteltäisiin asetuksen liitteessä II, johon 1 momentissa viitattaisiin.

2 momentissa olisi informatiivinen viittaus sosiaali- ja terveysministeriön asetukseen (538/2018), jossa säädetään haitallisiksi tunnettujen pitoisuuksien ohjeraja-arvoista. Haitallisiksi tunnetut pitoisuudet (HTP-arvot) ovat työpaikan ilman epäpuhtauksille asetettuja arvoja, jotka eivät ole sitovia mutta jotka työnantajan on otettava huomioon työpaikan ilman puhtautta, työntekijöiden altistumista ja mittaustulosten merkitystä arvioidessaan. On useita syöpäsairauden vaaraa aiheuttavia tekijöitä ja perimää vaurioittavia aineita, joille on asetettu HTP-arvo, muttei sitovaa arvoa.

8 §. Torjuntakeinot altistumisen estämiseksi ja vähentämiseksi. Pykälä sisältäisi 13-kohtaisen luettelon niistä keinoista, joilla työntekijöiden altistuminen voidaan estää tai sitä voidaan vähentää. Työntekijöiden suojelun terveydelle vaaraa aiheuttavilta kemiallisilta tekijöiltä tulee ensisijaisesti perustua altistumisen välttämiseen käyttämällä turvallisia työmenetelmiä sekä rakenteellisia ja teknisiä suojelutoimenpiteitä, kuten riittävää ilmanvaihtoa ja kohdepoistoja. Jos altistumista ei voida estää edellä mainituin yleisin torjuntatoimenpitein, on käytettävä henkilökohtaisia suojelutoimenpiteitä kuten henkilönsuojaimia.

9 §. Työsuojeluviranomaiselle annettavat tiedot. Pykälässä säädettäisiin tiedoista, jotka työnantajan tulee pyynnöstä antaa työsuojeluviranomaiselle silloin kun 3 §:ssä tarkoitetun arvion tulokset osoittavat työntekijöiden terveydelle tai turvallisuudelle aiheutuvan vaaraa.

10 §. Odottamaton altistuminen. Epätavallista altistumista saattaa aiheutua odottamattomista vaaratilanteista ja onnettomuuksista, jolloin syöpäsairauden vaaraa aiheuttavaa tekijää tai perimää vaurioittavaa ainetta pääsee poikkeuksellisen suuressa määrin vapautumaan työpaikan ilmaan tai työtilan pinnoille. Työnantajan tulisi ilmoittaa tällaisista vaaratilanteista 1 momentin mukaisesti työntekijöilleen. 2 momentissa rajoitettaisiin altistumisalueella työskentelevien määrä välttämättömään. Lisäksi altistumisalueella työskenteleville tulisi antaa asianmukaiset henkilökohtaiset suojavarusteet ja vain heidän olisi sallittua työskennellä altistumisalueella.

11 §. Ennakoitavissa oleva altistuminen. Kun altistumisen merkittävä lisääntyminen on ennakolta tiedossa, esimerkiksi huoltotoimenpiteiden yhteydessä, työnantajan tulisi selvittää yhdessä työntekijöiden tai heidän edustajiensa kanssa ne keinot, joilla työntekijöiden altistuminen

saataisiin rajoittumaan mahdollisimman vähäiseksi. Näitä keinoja olisivat esimerkiksi teknisten keinojen hyödyntäminen koko laajuudessaan ja altistumisen keston rajoittaminen mahdollisimman lyhyeksi.

Työntekijää suojattaisiin 2 momentin mukaan suojavaatetuksin ja hengityssuojaimin sekä rajoittamalla altistumisen kesto. Lisäksi altistusalueet tulisi 3 momentin mukaan merkitä ja eristää selvästi ja varmistaa, etteivät asiattomat henkilöt pääse näille alueille.

12 §. Pääsy vaara-alueelle. Pykälässä säädettäisiin siitä, että vain ne työntekijät, joiden työ tai tehtävät sitä edellyttävät, pääsevät alueelle, jolla riskin arvion mukaan harjoitetaan työntekijöiden turvallisuudelle tai terveydelle vaaraa aiheuttavaa toimintaa.

13 §. Hygienia ja henkilökohtainen suojaus. Pykälässä säädettäisiin niistä henkilökohtaisista keinoista, joiden avulla työntekijää suojellaan altistumiselta. Näitä keinoja ovat esimerkiksi suojavaalineiden ja suojavaatetuksen asianmukainen käyttö. Suojavaalineita tulisi säilyttää asianmukaisesti, ne tulisi tarkastaa ja puhdistaa jokaisen käytön jälkeen ja mahdollisuuksien mukaan myös ennen jokaista käyttöä sekä korjata vialliset välineet ja uusia ne tarvittaessa. Työntekijöitä suojattaisiin myös kiellolla tupakoida, juoda ja syödä altistavalla alueella, millä pyritään estämään suun/ruuansulatuskanavan kautta tapahtuvaa altistumista. Työntekijöiden käyttöön tulisi myös varata sopivat pesu- ja käymälätilat.

14 §. Altistumisen seuranta. Jos työntekijöiden altistumista vaarallisille kemiallisille tekijöille ei voida muutoin luotettavasti arvioida, olisi työntekijöiden altistumista seurattavatyöpaikalla suoritettavin työhygieenisin mittauksin sekä työntekijälle suoritettavin biologisin altistumismittauksin.

15 §. Terveystarkastukset. Työntekijöiden terveydentilan tarkastuksista pykälässä olisi informatiivinen viittaus työterveyshuoltolakiin (1383/2001).

16 §. Opetus ja ohjeet. 1 momentissa säädettäisiin työnantajan velvollisuudesta järjestää riittävää ja hyvää opetusta sekä ohjausta. Koska opetuksessa ja ohjauksessa työntekijä perehdytetään erityisesti hänen työpaikkansa olosuhteisiin sekä oikeisiin työmenetelmiin, ei työntekijällä mahdollisesti oleva koulutus poista työnantajan velvollisuutta järjestää koulutusta. Työnantajan on otettava opetuksessa huomioon yhtäältä työpaikan olosuhteet ja toisaalta työntekijän henkilöön liittyvä seikat, joita ovat esimerkiksi työntekijän ikä ja työkokemus. Momentissa 1 säädettäisiin niistä asioista, joista opetusta olisi annettava sekä siitä millaista opetuksen tulisi olla ja milloin sitä annettaisiin.

Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin työnantajan velvollisuudesta tiedottaa työntekijöille syöpäsairaudesta vaaraa aiheuttavista tekijöistä sisältävistä laitteistoista ja vastaavista säiliöistä.

17 §. Tiedottaminen. Pykälässä säädettäisiin työnantajan velvollisuudesta tiedottaa työntekijöitä tai heidän edustajiaan siitä, miten ehdotettavaa asetusta sovelletaan erityisesti, kun kysymys on työntekijöiden turvallisuuteen ja terveyteen vaikuttavien suojavaatteiden ja suojavaalineiden valinnasta ja käytöstä. Lisäksi työntekijöitä tai heidän edustajiaan olisi tiedotettava niistä toimenpiteistä, joihin on ryhdytty odottamattoman altistumisen johdosta.

18 §. Voimaantulo. 1 momentissa säädettäisiin asetuksen voimaantuloajankohdasta, joka olisi 1 päivä tammikuuta 2020.

2 momentissa säädettäisiin työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta annettu valtioneuvoston asetuksen (716/2000) sekä syöpäsairaudesta vaaraa aiheuttavista tekijöistä annetun työministeriön päätöksen (838/1993) kumoamisesta. Päätöksen liitteen työmenetelmiä koskevan kohdan A osalta kyseinen luettelo yhdistettäisiin tähän asetukseen. Päätöksen aineita koskeva kohta B kumottaisiin tarpeettomana. Tarve luetteloida kansallisesti syöpävaarallisia aineita on päätöksen antamisen jälkeen muuttunut johtuen EU-tason sääntelyssä tapahtuneista muutoksista. Kansallinen lainsäädäntö nojautuu jatkossa EU:n CLP-asetukseen, jonka mukaisesti aineet ja seokset luokitellaan syöpää aiheuttaviksi tai perimää vaurioittaviksi aineiksi. Työministeriön päätöksessä on myös luetteloitu aineita, joiden käyttö muihin kuin tutkimus- tai niihin verrattaviin tarkoituksiin on kielletty ja joita kyseisiin tarkoituksiin saa käyttää vain työsuojeluviranomaisen luvalla. Myös tältä osin kansallinen sääntely on käynyt tarpeettomaksi, sillä luettelon aineista

säädetään tarpeellisilta osin EU:n REACH-asetuksella (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista; 1907/2006/EY). Aineiden käyttö on Suomessa ollut hyvin vähäistä eikä yksittäisiä työsuojeluviranomaisilta haettavia käyttöluvia katsota tarpeellisiksi. Samoin luettelo aineista, joiden käytön ministeriö voi tarvittaessa määrätä luvanvaraiseksi on nykyisen EU-tasoisien sääntelyn aikana tarpeeton eikä tällaisia määräyksiä ole päätöksen nojalla annettu.

3 momentissa säädettäisiin muussa laissa tai asetuksessa olevista viittauksista kumottavaksi ehdotettavaan työministeriön päätökseen. Näillä viittauksilla tarkoitettaisiin ehdotettavan asetuksen voimaantulon jälkeen viittausta tähän asetukseen. Esimerkiksi sairausvakuutuslain täytäntöönpanosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1335/2004) on viittaus kumottavaksi ehdotettavaan työministeriön päätökseen.

19 §. Siirtymäsäännökset. Pykälässä säädettäisiin raja-arvojen siirtymäajoista. Siirtymäsäännökset perustuvat EU:n direktiivien vastaaviin siirtymäsäännöksiin.

Liite I

Liitteessä säädettäisiin asetuksen soveltamisalaan kuuluvista työmenetelmistä. Työmenetelmät on aiemmin lueteltu työministeriön päätöksessä syöpäsairauden vaaraa aiheuttavista tekijöistä (838/1993), joka uudistuksen yhteydessä työmenetelmiä koskevan liitteen osalta yhdistettäisiin tähän asetukseen.

Uusina työmenetelminä liitteeseen ja samalla asetuksen soveltamisalaan lisättäisiin työ, johon liittyy työntekijän altistuminen käytetyille moottoriöljyille ja työ, johon liittyy altistuminen kiteiselle piidioksidipölylle (kvartsi) sekä työ, johon liittyy altistuminen dieselmoottorien pakokaasuille. Nämä edellä mainitut lisäykset perustuvat EU:n direktiiveihin 2017/2398/EU ja 2019/130/EU. Käytettyjen moottoriöljyjen osalta asetuksen muotoilu on laajempi kuin direktiivin muotoilu ”mineraaliöljyt, joita on käytetty polttomootoreissa moottorin liikkuvien osien voiteluun ja jäädyttämiseen”, sillä käytännössä työpaikoilla, joissa näille aineille altistutaan, kuten autokorjaamoissa, ei yleensä ole tietoa siitä, millaista öljyä moottorissa on käytetty. Myös direktiivin kiteistä piidioksidipölyä koskevaa muotoilua ”Työ, johon liittyy altistumista työprosessissa syntyvälle kiteiselle piidioksidipölylle” on yksinkertaistettu jättämällä pois rajaus siitä, että soveltamisalaan kuuluisivat vain työprosessissa syntyvä pöly, koska tämä ei vaikuta pölyn syöpävaarallisuuteen. Dieselpakokaasujen osalta EU-tason säännökset on asetettu direktiivillä 2019/130/EU, jonka tulee olla täytäntöön pantuna jäsenmaiden kansallisessa lainsäädännössä 20.2.2021. Koska dieselpakokaasut sisältävät polysyklisiä aromaattisia hiilivetyjä (PAH-yhdisteet), jotka ennestään ovat sisältyneet syöpäsairauden vaaraa aiheuttavien työmenetelmien listalle, ei ole tarpeen asettaa dieselpakokaasuille erillistä siirtymäaikaa vaan liitteen lisäys tulee voimaan heti asetuksen astuessa voimaan 1.1.2020. Dieselpakokaasujen raja-arvo tulee voimaan Liitteen II mukaisesti.

Näiden EU-lainsäädäntöön perustuvien lisäysten ohella liitteeseen on lisätty myös työ, johon liittyy altistuminen palamisprosesseissa syntyville ja syntyneille syöpävaarallisille aineille sekä ruostumattoman teräksen hitsaus ja polttoleikkaus. Näiden lisäysten tarkoituksena on selkeyttää lainsäädäntöä eikä niillä varsinaisesti laajenneta asetuksen soveltamisalaa, sillä dieselpakokaasujen tapaan sekä palamisprosesseissa että ruostumattoman teräksen hitsauksessa ja polttoleikkauksessa syntyy jo aiemmin asetuksen piiriin kuuluneita PAH-yhdisteet sekä hitsauksessa ja polttoleikkauksessa myös jo ennestään asetuksen piiriin kuuluneiden kromi VI:n ja nikkelin yhdisteitä, joten asetuksen velvoitteita olisi jo aiemmin tullut soveltaa näitä työmenetelmiä käytäviin. Uusilla muotoiluilla pyritään selkeyttämään, että esimerkiksi palomiehet ja nuohoojat kuuluvat asetuksen piiriin.

Liitteeseen on myös lisätty työ, johon liittyy altistuminen syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville anatomis-terapeuttis-kemiallisen (ATC)-luokituksen mukaisille solunsalpaajille. ATC-luokituksen mukaisista luokitusryhmistä syöpäsairauden vaaraa aiheuttaviksi voidaan vaikutusme-

kanismsa vuoksi katsoa kaikki muut ryhmät, paitsi monoklonaaliset vasta-aineet sekä proteiinikinaasin estäjät sekä myös jotkin luokitusryhmän ”muut syöpälääkkeet” lääkeaineista. Käytännössä eri luokitusryhmien merkitys lienee vähäinen, sillä suurin osa solunsalpaajille altistuvista työntekijöistä altistuu lukuisille eri solunsalpaajille, joista kuitenkin osa on syöpäsairauden vaaraa aiheuttavia. Kohdalla pyritään korvaamaan aiemmin työministeriön päätöksessä (838/1993) luetellut yksittäiset solunsalpaajat. Näiden muutosten lisäksi aiempi muotoilu, jolla altistuminen puupölylle rajattiin koskemaan ainoastaan tammen ja pyökin pölyä, on laajennettu direktiivin ja komissiolta saadun tulkinnan mukaisesti koskemaan kovapuupölyä, johon laskeetaan mukaan myös koivun ja muiden lehtipuiden pöly.

Liite II

Liitteessä listattaisiin syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville tekijöille asetetut 8 tunnin sekä lyhytaikaisen altistumisen raja-arvot siirtymäaikoineen. Aiempien kolmen sitovan raja-arvon sijaan sitovia raja-arvoja asetettaisiin yhteensä 25 aineelle tai aineryhmälle. Lyhytaikaisen altistumisen raja-arvolla suojataan työntekijöitä aineen muihin kuin syöpävaaraan perustuvilta, akuuteilta terveysvaikutuksilta. Lisäksi liitteeseen on merkitty huomautus-sarakkeeseen merkintä niiden aineiden kohdalle, joiden osalta ihon kautta imeytyminen voi vaikuttaa merkittävästi kokonaisaltistumiseen sekä aineille, joiden osalta on syytä huomioida herkistymisvaikutukset. Raja-arvot ja niitä koskevat siirtymäajat sekä huomautukset perustuvat EU:n direktiiveihin 2017/2398/EU, 2019/130/EU ja 2019/983/EU. Mikäli toisin ei ole erikseen määritelty, raja-arvo koskee hengittyvää jaetta.